

**ZBËRTHIMI I NARRATIVAVE
TË MEDIAVE NË RAPORTIMIN
E KRIZAVE - ANALIZË**

Kjo analizë është prodhuar si një shtojcë në raportin original të analizës së përmbajtjes, me qëllim që të hedhë dritë edhe më tej mbi narrativat mediatike në kohërat e krizave.

Ndërsa raporti kryesor përqendrohet te tendencat e përgjithshme dhe raportimi i zakonshëm në marrëdhëniet Kosovë-Serbi, kjo analizë fokusohet te ndryshimet në narrativat mediatike në situatat e krizës, dhe mënyrat në të cilat këto ndryshime shfaqen.

Në përgjithësi, gjatë kohës së krizave dhe konflikteve intensive (në disa raste edhe të armatosura), media luan një rol kritik në formimin e perceptimit publik, ndikimin në politikat qeveritare dhe madje edhe në rezultatin e këtyre situatave. Megjithatë, ajo mund të ngarkohet edhe nga anëshmëria dhe senzacioni, si dhe nga përhapja e dezinformimit dhe propagandës. Ruajtja e standardeve profesionale dhe raportimi etik është akoma më e rëndësishme gjatë kohës së krizave.

Një aspekt tjetër i rëndësishëm është reflektuar në sigurinë dhe rritjen e sulmeve fizike ndaj gazetarëve që raportojnë në terren, çka ishte fatkeqësisht rasti që vëmë re në shembullin tonë të hulumtimit. Disa gazetarë u lënduan nga protestuesit në veri të Kosovës. Përgjithësisht, ka një problem në komunikimin midis gazetarëve në mediat e Kosovës, për shkak të bariereve gjuhësore, pasi shumica e gazetarëve shqiptarë dhe serbë nuk e njohin gjuhën e njëri-tjetrit.

Ne aplikuam metodën e njëjtë si në hulumtimin kryesor (shiheni Kapitullin “Hulumtimi ynë” në raportin kryesor për detaje), por pyetja kryesore e këtij studimi të rastit ishte nëse temat, burimet dhe tonaliteti ndryshonin dhe çfarë theksohej nga media në situatat e krizës. Po ashtu, me hulumtime shtesë, kontrolluam nëse media ishte në gjendje të mbajë raportim profesional apo jo.

Në prani të hulumtimit original që përfshinte datat e zgjedhura në periudhën nga shtatori 2022 deri në fund të shkurtit 2023, kjo analizë përfshiu tri datat shtesë - 29 maj, 28 qershor dhe 5 korrik 2023. Këto data u plotësuan me tensione të ndryshme. Tensionet u nisën kur serbët në veri të Kosovës bojkotuan zgjedhjet vendore dhe më pas u përplasën me policinë e Kosovës dhe KFOR kur kryetarët shqiptarë morën pozitën. Kriza zgjati deri në fund të verës dhe u radikalizua më shumë në shtator, kur ndodhi një konflikt i armatosur mes grupit paramilitar të serbëve lokalë dhe policisë së Kosovës në manastirin e Banjskës. Kjo ngjarje vetë nuk ishte subjekt i studimit tonë, por të gjitha përfundimet nga raporti përpara jush mund të aplikohen edhe në atë rast.

Ne analizuam një total prej 247 lajmesh në media. Përmes një metode analize të përmbajtjes, monitoruam burimet dhe se në kë mediat u mbështetën për të vendosur agjendën publike në rastet e krizave. Po ashtu, monitoruam temat që media i kushtoi vëmendje, cilësia e tekstit, pra nëse media mbajti një pozicion neutral ose kritikoi/mbështeti, dhe ngjarjet që nxitën raportimin. Po ashtu, morëm në konsideratë raportimin e fokusuar në prodhimin e një sasive të madhe lajmesh dhe prezantimin vizual që shoqëroi raportimin. Një faktor i rëndësishëm është nëse media, nën presionin e raportimit të shpejtë dhe të azhurnuar, pati shkelje dhe dezinformim ose shkelje të kodit etik.

Diferenca më e vëmendshme krahasuar me gjithë periudhën e hulumtimit është se në periudha të krizave dhe raportimit të intensiv, temat dhe tonaliteti i raporteve ndryshojnë ndjeshëm. Kur raportohet nga ngjarjet e krizave, dallimet në media bëhen më të thella dhe narrativat e dy propagandave përplasen.

Disa nga rezultatet kyçe përfshijnë:

- Mediat janë bartës dhe në disa raste edhe përmirësues të mesazheve nxitëse të transmetuara nga udhëheqësit politikë që hedhin fajin në “tjetrin”;
- Në këtë lojë të akuzave të ndërsjella, është e vështirë të kuptohet plotësisht realiteti në terren, pasi udhëheqësit politikë ofrojnë interpretime krejtësisht të kundërta për mënyrën si kanë ndodhur ngjarjet (ndërsa Vuçiq pretendon se Kurti vetë organizoi sulmet ndaj serbëve, Kurti akuzon ekstremistët serbë të drejtuar nga Beogradi zyrtar);
- Mesazhet e konfliktit kyç janë më homogjene sesa zakonisht. Udhëheqësit politikë drejtojnë agjendën, por zyrtarët e tjerë qeveritarë ndjekin. Në rastin serb, madje mesazhet e partive opozitare janë në përputhje me politikën zyrtare.

Konteksti: Situata në terren

Në zgjedhjet vendore të Kosovës në prill 2023, në të cilat partia politike serbe kryesore (Lista Serbe) nuk mori pjesë, sepse i bojkotoi zgjedhjet, ishin partitë shqiptare ato që fituan në katër komuna ku serbët janë shumicë. Më 26 maj, kryetarët shqiptarë morën pozitën që kishin fituar në zgjedhje. Për shkak të kësaj, pati një eskalim të protestave dhe bojkot në komunat në veri të Kosovës. Eskalimi u pasua nga konflikte të armatosura, qytetarë të plagosur dhe protesta para ndërtesave komunale. Më 29 maj, data e parë që përzgjidhëm për këtë analizë, trupat e NATO-s në Kosovë u plagosën në përplasjet me protestuesit serbë që kundërshtonin kryetarët shqiptarë në komunat serbe. U përdorën shok-bomba dhe gaz lotsjellës në këtë konflikt. Si rezultat i këtij konflikti, mbi 50 persona u plagosën.

Më 29 qershor 2023, data e dytë që morëm në përmbledhje, Qeveria e Kosovës shpalli grupet që operojnë në veri të Kosovës, Kosovë Civilna Zastita (Mbrojtja Civile e Kosovës) dhe Brigada Sever (Brigada e Veriut), si organizata terroriste. Ky veprim i Qeverisë së Kosovës është konsideruar i pakordinuar nga Shtetet e Bashkuara të Amerikës, BE, NATO. Zyrtarë të BE-së konfirmuan se i janë komunikuar masat ndëshkuese Qeverisë së Kosovës, si rezultat i vlerësimit të BE-së se Kosova nuk ka ndërmarrë hapat e nevojshëm për të reduktuar tensionet në veri. Këto masa përfshinin disa pezullime, duke përfshirë punën e organeve të krijuara mbi bazën e Marrëveshjes për Stabilizim- Asocim dhe takime të nivelit të lartë të dy-palëve. Marrëveshja për Stabilizim- Asocim mes Kosovës dhe BE-së vazhdon të jetë e ngjirë për shkak të situatës në veri. Përveç sanksioneve të vendosura dhe masave ndëshkuese, Kosova do të humb disa miliona euro nga fondet IPA në vitin 2023.

Më 5 korrik, data e tretë që përfshihet në përmbledhje, pas periudhës së konflikteve dhe provokimeve të eskaluara, komuniteti ndërkombëtar dhe përfaqësuesit e tyre bënë thirrje për qetësimin e situatës, sepse as Serbia as Kosova nuk morën hapa për zvogëlimin e tensioneve në atë moment. I dërguari i posaçëm i BE-së për dialogun Kosovë-Serbi, Miroslav Lajçak, takohet në Beograd me presidentin serb, Aleksandar Vuçiq, në një përpyetje për të zvogëluar situatën në veri të Kosovës.

Rezultatet e hulumtimit

Në situatat e konfliktit dhe krizës, intensiteti i raportimit medial ndryshon më shumë se çdo gjë. Mediat janë të stërngarkuara nga një numër i madh i lajmeve që publikojnë rregullisht, duke ndjekur zhvillimet mbi konflikte dhe sulmet.

Tekstet janë në një format të shkurtër, bazuar në fakte, në mënyrë që të përputhen me imperativin e shpejtësisë dhe azhurnimit. Kjo lë pak hapësirë për verifikimin e fakteve dhe mund të çojë në dezinformim.

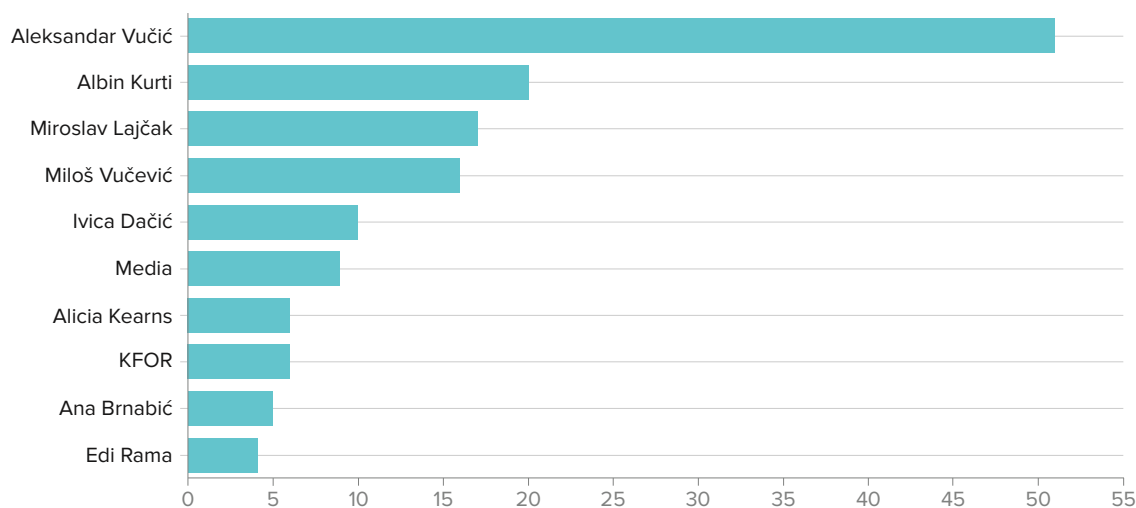
Prandaj, është e rëndësishme të identifikohen burimet kyçe që udhëheqin agjendën, pasi media shërben si bartëse e tyre. Deklaratat e Presidentit të Serbisë, Aleksandar Vuçiq, dhe Kryeministrit të Kosovës, Albin Kurti, janë më shpesh të cituara në media. Ata njihen si drejtues të agjendës në raportimin kryesor, ashtu siç tregon analiza jonë fillestare. Akuzat e tyre të ndërsjella për krizë dhe mesazhet ndezëse janë më të hapura sesa zakonisht. Për shembull, në transmetimet e drejtpërdrejta, Vuçiq pretendon se “Kurti ka vetëm një dëshirë - të shkaktojë konflikte në Kosovë dhe Metohi, të çojë në gjakderdhje në tërë rajonin, dhe vetëm pak politikanë duan të dëgjojnë të vërtetën dhe të kuptojnë thelbin”. Kurti, nga ana tjetër, vlerësoi se në veri të Kosovës nuk kishte tubime të qeta, por “protestë nga një grup ekstremistësh nën drejtimin e Beogradit zyrtar. Grafite nacionaliste serbe, shuveniste dhe pro-Kremlinit me ekstremistët e maskuar që targetojnë, vandalizojnë dhe sulmojnë çdo gjë që nuk është serbe”.

Përveç këtyre dyve, bëhen edhe deklarata nga të tjerë përfaqësues të qeverive të të dy vendeve, të cilët për shumicën janë në përputhje me deklaratat e udhëheqësve kryesorë politikë.

Aspekti i rëndësishëm i krizës është reagimi i komunitetit ndërkombëtar dhe përgjigja e tyre në zvogëlimin e tensioneve. Shumë media në Kosovë dhe në Serbi raportuan për bisedat politike të nivelit të lartë dhe masat, veçanërisht ato të lëshuara në nivelin e BE-së, që konsiderohet se ka një rol udhëheqës në zgjidhjen e konflikteve dhe negociatat e përgjithshme Kosovë-Serbi. Zyrtarët nga SHBA, BE, KFOR dhe NATO janë përfshirë në zgjidhjen e mosmarrëveshjeve mes Kosovës dhe Serbisë gjatë kohës së krizave.

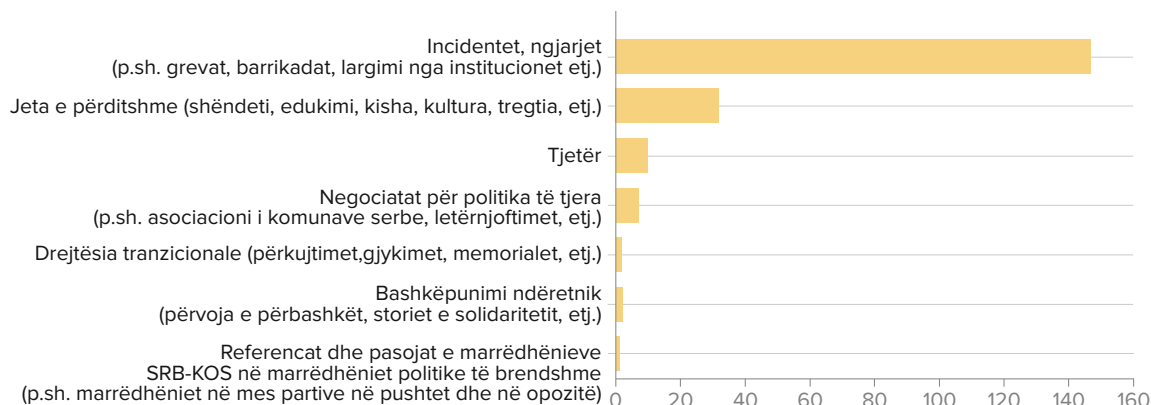
Mesazhet e përpjekjeve diplomatike të tyre janë të ndryshme, dhe vijnë nga dy pozicione që përplasen. Në një anë, janë mirëpritur përpjekjet për të ardhur me një plan të qartë për zgjidhjen e krizës, ndërsa në anën tjetër, ata akuzohen për mbështetjen e “tjetrit”. Për shembull, zyrtarët më të lartë të Qeverisë serbe i referohen Kosovës si një “projekt i Perëndimit” dhe komuniteti ndërkombëtar duhet të “ndërhyjë në projektin e tyre”.

Top dhjetë burimet

Temat që media përqendrohet më shumë gjatë raportimit të krizës janë të lidhura me ngjarje, protesta, konflikte dhe pasiguri, gjë që pritej, veçanërisht duke pasur parasysh se shumica e mediave kishte ekipet e tyre ose korrespondentët në terren dhe ishin në gjendje të prodhonin një sasi të madhe të përmbajtjes të drejtpërdrejtë. Në këto periudha, temat e negociatave dhe mundësitë për zgjidhjen e konfliktit me mjete politike nuk raportoheshin mjaftueshëm. Për nismat e negociatave zakonisht komunikoheshin nga anëtarët e komunitetit ndërkombëtar dhe ata ishin burimet kyçe për këto lloj mesazhesh. Po ashtu, u raportua edhe për vështirësitë e jetës së përditshme dhe efektet e krizës në funksionimin e përditshëm të njerëzve.

Të gjitha temat

Tonaliteti i raportimit medial zakonisht ndryshon me ndryshimin e deklaratave të drejtuesve kryesorë të agjendës. Me sa duket, kur mesazhet politike kyçe bëhen më nxitëse, mediumet mediatike mund të zgjedhin ose t'i transportojnë ato ose t'i amplifikojnë ato. Kjo është e veçantësisht e dukshme në titujt e gazetave tabloide me fjalë të sensacionalizuar dhe provokuese.

Gjatë krizës, mesazhet kyçe mbi konfliktin, se kush janë viktimat dhe se kush janë autorët bëhen më homogjene, duke ndihmuar në përmirësimin e narrativave tashmë të ndërtuara për marrëdhëniet ndërmjet tyre. Tonet kritike ndaj qeverive të tyre, si në Serbi ashtu edhe në Kosovë, janë të zbuluara në një numër më të vogël të artikujve. Në Kosovë, për shembull, u raportua kritikisht ndaj qeverisë për faktin që çoi situatën në pikën e vendosjes së sanksioneve për vendin. Në Serbi, kryesisht në “Danas na N1”, qeveria u kritikua për mosmbështetjen e mjaftueshme të serbëve nga Kosova.

Gjithashtu, në disa raste, mediat në Kosovë nuk kanë adresuar me mjaftueshmëri pikëpamjen e serbëve civilë dhe arsyen pse pati protesta në veri të vendit, por janë përqendruar në raportimin për gazetarët që u sulmuan, makinat që u dëmtuan dhe që janë në rrezik nga banda të organizuara.

Përfundim

Kohërat e krizave theksojnë përsëri rëndësinë e sistemeve të medias të forta që ushqejnë mediumet e pavarura dhe profesionale. Media luan një rol kyç në shpërndarjen e informacionit në kohë dhe me saktësi gjatë krizave. Ajo ndihmon publikun ta kuptojë situatën, rreziqet potenciale dhe reagimet e qeverisë. Ajo gjithashtu mban qeveritë dhe aktorët e krizës përgjegjës për veprimet e tyre.

Megjithatë, siç tregon kjo analizë, ekzistojnë disa sfida dhe kritika. Mediat mund të jenë të prirura të kenë anën e tyre, duke theksuar narrativat e caktuara dhe mesazhet nedzëse që vijnë nga udhëheqësit kryesorë politikë. Këto mesazhe nuk janë vetëm ndezëse, por në shumë raste janë më të unifikuara se zakonisht dhe ndihmojnë në përmirësimin e narrativave tashmë të ndërtuara për “tjetrin”. Për shkak të drejtuesve të agjendës, toni i përgjithshëm i raportimit ndryshon.

Duke u nxituar për të raportuar ngjarje që ndryshojnë me shpejtësi në terren, mediat lënë me pak hapësirë për verifikimin e fakteve ose analizën më të thellë të ngjarjeve. Në anën tjetër, raportimi drejtpërdrejt është më i intensifikuar se zakonisht.

TETOR 2023.

Ky publikim është prodhuar me ndihmën e Bashkimit Evropian. Përmbajtja e këtij publikimi është përgjegjësi e BIRN Serbia dhe Internews Kosova dhe nuk mund të merret në asnjë mënyrë si reflektim i pikëpamjeve të Bashkimit Evropian.